

## Sol, mosques, pols

S'ha acabat l'hivern. No és que pensi, amb això, dir una cosa molt original; no és que pensi haver fet un gran descobriment. Però és que en dir que s'ha acabat l'hivern, vull dir que ací, en aquestes terres d'Aragó, s'ha acabat d'una manera més terrible que enlloc: donant pas a una primavera encesa, suada, plena de pols i de mosques, inaguantable. Si així és la primavera, com serà l'estiu!

Tremolo.

I, després de tremolar una mica —i d'eixugar-me la suor—, segueixo escrivint. Ací, la gent té una dita que no anirà malament recordar encara que el record no sigui massa esperançador. La dita és aquesta: «Tres mesos de inferno, y nueve de invierno».

L'aritmètica d'aquesta gent es veu, però, que és bon xic capriciosa. I qui diu l'aritmètica, diu la noció que tenen del temps. El setembre de l'any passat feia una calor espantosa. El malg d'aquest any ha fet també una calor espantosa. Es de suposar que també en farà el juny, que ara comencem, el juny i l'agost. Per tant, els tres mesos d'inferno es converteixen en cinc. És una bona propina, una bona torna. Per a mi, massa bona.

Jo sóc un home molt sensible a la calor. Sempre he viscut més bé en països freds que en terres càlides. Com a exemple: Londres en ple març, amb boira i viciu, a mi em semblava un paradís, un paradís amb mostassa, «Pal», «Ales», «Pudding» de fruites, te i tot drap i novel·les de Dickens. En canvi, San Sebastián, a l'agost, durant la setmana gran, m'ha resultat francament insuportable. Quan arribava novembre i plovia, i la galerna convertia el mar en un espectacle magnífic i a la Conxa, ja no quedaven polítcs ni cupletistes, San Sebastián em resultava una gran cosa.

Aquesta calor d'ara és un nou greuge que tindre contra els feixistes, una no a ofensa que m'hauran fet els feixistes, i un nou sofriment, una nova penalitat de la guerra. No estaria malament que m'atorguessin la medalla de sofriments per la pàtria. Crec que la mereixo. Si no fes tanta calor, si la calor no significés per a mi una molèstia, no la demanaria.

I si els feixistes haguessin donat per acabada la guerra abans de venir l'estiu —i hi haurien guanyat, haurien estalviat molts diners i molta sang—, tampoc no la demanaria. Si l'estiu, però, és empador, molest i desagradable, ho és molt més amb feixistes. És per això que em dol entre moltes altres raons de més pes, que no hagi finit. La perspectiva d'un estiu en aquestes terres, m'horroritza.

Ací, a més dels feixistes, tenim tres enemics: les mosques, el sol i la pols. El sol, a mi, us confesso sincerament que mai no m'ha fet gràcia. Tant és així que, quan un estranger, per afalagar-me, ha lloat el sol d'Espanya, he enyorat la boira. El sol d'Espanya fa bonic en una pintura, en un romanço de sarsuela, però als camperols de les Castelles i les Andalusies no els deu semblar tan bonic.

Ací, en aquestes terres d'Aragó,

que, ben irrigades i amb una bona política forestal serien riques de debò, el sol ho crema tot, ho resseca tot. És un sol d'infern, de pesombre, de càstig bíblic; un sol que es posa al cap i després no vol sortir-ne; un sol que torra els arbres, les pedres, la terra, les bèsties, les persones; un sol que ho crema tot. M'han dit —jo no ho he vist, però d'aquest sol se'n pot creure qualsevol cosa—, que l'altre dia un noi del poble va agafar un ocell al niu i ja el va trobar cuit.

Després del sol ve la pols: una pols espessa, grisa, d'un gris de cendra que és el gris que més s'adiu amb la desolació d'aquest paisatge. Aquesta pols és tan fina que entra pertot i es filtra pertot: damunt els llibres, damunt les quartilles —així la tinta s'asseca més aviat—, damunt les llunes dels miralls. Anar d'un poble a l'altre en automòbil —cosa que, amb tots els seus defectes, sempre resulta més còmode que anar a peu—, és veritablement terrible. Arribes tan suat i tan ple de pols, que més d'una vegada les guàrdies no ens volien deixar passar perquè no ens coneixien. Això ens obliga a banyar-nos cada dia —és l'únic avantatge que hi trobem—, cosa que gairebé escandalitza la pobra gent que no s'ha banyat mai.

Després del sol i la pols, hi ha, encara, un altre flagell: les mosques. Jo mai no n'havia vist tantes com ací. N'hi ha per tot arreu: a les cases, als carrers, a la muntanya, als camps. Jo, abans creia que les de camp i muntanya eren vegetarianes. Ara ja no ho crec. Ara só per experiència que no menyspren —ni molt menys!— la carn de persona. I es veu que es tracta d'unes mosques que van a preu fet, que fan el treball intensiu, car no reposen de nit ni de dia. Volen a totes hores; damunt els plats fumejants, damunt les copes curulles de vi, damunt les pàgines del llibre perquè les prenguin per mosques intel·lectuals. No es tracta, però, de mosques intel·lectuals, sinó tot el contrari: de mosques ferotges, enemigues de la intel·ligència —com el vesàric Millán Astray— que es dediquen a molestar i a empapar els qui llegeixen. Segurament es tracta de mosques de fil·lació feixista al servei d'Itàlia i Alemanya, les nacions que, sota el jou innoble de la dictadura, cremen els llibres.

A mi les mosques em fan més por i més fàstic que els feixistes, car els feixistes de por ja no en fan a ningú que tingui dos dits de front. I em fa por la pols. I me'n fa el sol. Penseu que, si no fos la guerra, jo estaria tan bé a Llafranc, entre pins i a la vora del mar, escrivint els llibres que tinc en pla i que ara no puc escriure perquè el neguit de la guerra me'n priva!

Ara, en canvi, gràcies a la guerra —a la guerra que la República no volgué o no sabé evitar ajusticiant els Franco, els Mola, els Quel-po, els March, etcètera— estic condemnat a passar-me l'estiu en aquestes terres d'Aragó suant com un desesperat suant tant, que temo convertir-me un dia en un toll d'aigua.

Lluís CAPDEVILA

Alcanyig, juny.